

**PISZCZEL** (14) *sb f*

e jasne.

sg G piszczeli (2), [piszczelój]. ◊ A piszczel (1). ◊ pl N piszczele (2), piszczeli (2) *Mącz* (2:2). ◊ G piszczel (1). ◊ A piszczeli (4) *BierEz*, *RejJóz*, *RejWiz*, *RejZwierz*, piszczele (2) *Mącz*, *OstrEpit*.

*Sł stp*: piszczel, piszczal, *Cn notuje*, *Linde* także XVII – XVIII w.

1. *Piszczałka*; *tibia Mącz*; *calamus, canna, fistula, uter ascaularum Cn* (14) : Cingriae, Tibiae, quae licet breviores essent, subtilioribus tamen modis insonabant, *Sipont. PiŹczcele. Mącz* 54a; *Fistula, Fálá, Rinná/ Rurá/ To yeft/ Wydrożone drzewo álbo kánał/ Też trzcíná v piŹczeli. Mącz* 128d, 33d, 402c.

*W połączeniu szeregowym* (1): á drudzy niech gráią/ Bądź w lutnié wieloftronné/ łodki głos dáiącé/ W cytry/ w gęśle/ część w árŹy/ część w cymbały brzmiące: W regały różnoftróyné/ w rozmaíte piŹczele/ W łztorty/ Flety/ Kornety/ y w inŹzych doŹć wiele *OstrEpit* A2.

*Zwrot*: »(za)dąć, grać w piszczel(i, -e)« (2:1): *Rybitw ieden [...]* Siedział ná brzegu dął w piŹczeli. Prze piŹkánie mniemáiąc być/ Iżby mógł ryby połówić *BierEz* 12; *Mącz* 394c; *OstrEpit* A2.

a. *Część składowa organów i dud; fistula Mącz* (7) : *Canthes organorum fistulae, piŹczele v organ. Mącz* 34b; *Fistulae plumbae, Ołowne piŹczeli yákie w orgániech. Mącz* 129a, 129a.

*Przysłowie*: Lepiey by łnadź goŹpodge abyŹcie milczeli A dobrze też więcz czałem włozyć w miech piŹczeli [= spuŹcić z tonu] *RejJóz* H3; *RejWiz* 71v; *RejZwierz* 27v; *Contrahere victum, eorum est qui moesti aut meditabundi sedent, Włózić piŹczele w miech/ kęsać się w wargi/ to yeft milczéć y łmutnym być. Mącz* 355d; [opuŹczaią pożytek poŹpolity/ i rozmnażanie chfały bożyi/ i siedzą wkąćie wŹzy zatuliwŹzy i iako mowią piŹczele włak włózywŹzy. *MurzNT* 119v]. [Ogółem 4 r.]

2. [Strzelba, rodzaj rusznicy:

*Szereg*: »działa, piszczele«: *Celádin Hetman ieszce łtał ná plácu łmiele/ Niedbáiąc nic ná Dziála/ ni Drabłkie piŹczele StryjKron* 745 (*Linde*).]

3. [Puste wnątrze trzciny: *Dłócorides piŹe/ że rozmaíte łą Trzcíny ná łwiećie: łą iedné które niemáią we wnątrz próżności/ to iest piŹczelój/ ále wŹyŹtká pełna UrzędowHerb* 162a (*Linde*).]

*Synonim*: 3. próżność.

Cf **PISKAŁKA, PISZCZAL, PISZCZAŁKA**